

31.12.2019

EOAK/2350/2019

Ratkaisija: Oikeusasiamies Petri Jääskeläinen

Esittelijä: Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Juha-Pekka Konttinen

ENNAKKOÄÄNESTYKSEN VAALIJÄRJESTELYT LAPINJÄRVEN KUNNASSA

1 OMA ALOITE

Määräsin kaksi eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiestä suorittamaan 8.4.2019 ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen satunnaisesti valituissa eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikoissa.

Eduskunnan oikeusasiamies on osa YK:n vammaissopimuksen 33 artiklan 2 kohdan mukaista rakennetta, jonka tehtävänä on edistää, suojella ja seurata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista. Tämän vuoksi oikeusasiamies kiinnittää tarkastuksilla erityistä huomiota muun muassa vammaisten henkilöiden osallistumisen mahdollisuuksiin sekä toimitilojen esteettömyyteen ja saavutettavuuteen liittyviin seikkoihin. Vammaissopimuksen 29 artikla koskee nimenomaisesti osallistumista poliittiseen ja julkiseen elämään.

Ennalta ilmoittamattoman tarkastuksen tarkoituksena oli selvittää ennakkoäänestyspaikkojen esteettömyyttä ja saavutettavuutta sekä tilojen yleistä järjestystä ja äänestystapahtuman sujuvuutta. Tarkastuksessa todetut havainnot ja sovellettavat oikeusohjeet ovat tämän päätöksen liitteenä olevassa tarkastuspöytäkirjassa (EOAK/1670/2019).

Lapinjärven kunnassa tarkastettava ennakkoäänestyspaikka oli Lapinjärven kunnantalo. Ennakkoäänestyspaikassa havaittiin tarkastuspöytäkirjassa todettuja puutteita.

Edellä todetun johdosta otin eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 4 §:n nojalla omasta aloitteestani tutkittavaksi, oliko ennakkoäänestyspaikkojen vaalijärjestelyt toteutettu asianmukaisesti.

2 SELVITYS

Oman aloitteeni johdosta hankittiin Lapinjärven kunnan keskusvaalilautakunnan selvitys ja kunnanhallituksen lausunto. Niissä todettiin seuraavaa.

Lapinjärven kunnan keskusvaalilautakunta päätti antaa seuraavan sisältöisen selvityksen kunnanhallitukselle toimitettavaksi eduskunnan oikeusapumiehelle:

Oikeusasiamiehen antaman palautteen pohjalta keskusvaalilautakunta on tilannut neljä esteettöntä äänestyskoppia, yksi kullekin vaalialueen äänestyspaikalle. Yhtä vaalikopeista käytetään myös ennakkoäänestyksen aikana kunnantalon ennakkoäänestyspaikalla. Uudet vaalikopit ovat käytössä jo vuoden 2019 europarlamenttivaalien aikana.

Selvityksen mukaan kunta ei ole saanut äänestäjiltä negatiivista palautetta aikaisemmissa vaaleissa, jolloin kunnalla on ollut käytössä ainoastaan tavallisia äänestyskopeja. Pyörätuolissa istuvien äänestäjien äänestäminen on onnistunut myös ns. tavallisissa äänestyskopeissa.

Lapinjärven kunnanhallitus päätti kokouksessaan 17.6.2019 § 101 antaa oikeusasiamiehelle keskuslautakunnan selvityksen.

3 RATKAISU

Eduskuntavaalien ennakkoäänestyspaikkojen tarkastuksessa tehtyjen havaintojen perusteella Lapinjärven kunnantalon ennakkoäänestyspaikassa oli todettavissa puutteita.

Eryteisesti huomiota kiinnitettiin siihen, että äänestystilassa ei ollut niin sanottua esteetöntä (inva-mitoitettua) äänestyskoppia tai muuta sellaista äänestyspaikkaa, jossa pyörätuolia tai muuta liikkumisen apuvälinettä käyttävä henkilö voisi äänestää muiden katseilta suojattuna.

Pidän myönteisenä, että keskusvaalilautakunta oli ryhtynyt tarkastuksen jälkeen korjaaviin toimenpiteisiin. Saadun selvityksen mukaan oikeusasiamiehen antaman palautteen pohjalta keskusvaalilautakunta on tilannut neljä esteetöntä äänestyskoppia, yksi kullekin vaalialueen äänestyspaikalle. Yhtä vaalikopeista käytetään myös ennakkoäänestyksen aikana kunnantalon ennakkoäänestyspaikalla. Selvityksen mukaan uudet vaalikopit ovat käytössä jo vuoden 2019 europarlamenttivaalien aikana.

Edellä todetun vuoksi asia ei ole johtanut muihin toimenpiteisiin laillisuusvalvontani puitteissa, kuin että kiinnitän keskusvaalilautakunnan ja kunnanhallituksen huomiota tarkastuspöytäkirjassa todettujen seikkojen aiheuttamiin ongelmiin esteettömyydelle ja saavutettavuudelle sekä vaalisalaisuuden turvaamiselle.

4 TOIMENPITEET

Saatan edellä toteamani Lapinjärven kunnan kunnanhallituksen ja keskusvaalilautakunnan tietoon. Lähetän ratkaisuni tiedoksi myös oikeusministeriölle.